

Az Egyházi Könyvtárak
Egyesülésének negyedéves
hírlevele

A kiadvány változatlan formában és tartalommal
szabadon terjeszthető, felhasználható,
nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás
nélkül közzétehető. Ez a Mű a Creative Commons
Nevezd meg! 4.0 Nemzetközi Licenc feltételeinek
megfelelően felhasználható.

Lezárva: 2024. szeptember 20.

Felelős szerkesztő: Bálint Ágnes

Szerkesztő: Varga-Kohári Mária

A címlapon a kőszegi Sgraffitós-ház
(1560).

A hátlapon kőszegi cégér fotója.

Fotók: Bálint Ágnes, Balogh Ferenc,
Nagy Adrienn, Princz István, Szabó Andrea,
Szántó György, MKE, Eötvös Károly Könyvtár
és a szerzők.

Tipográfia, tördelés: Mikáczó Kamilla

Az Egyesülés székhelye:
1092 Budapest, Ráday u. 28.

A szerkesztőség címe:
4026 Debrecen, Kálvin tér 16.
E-mail: balint.agnes@silver.drk.hu
Telefon: +36-30-797-2642

ISSN 2416-0229 (online kiadás)

Tartalomjegyzék

3 | BÁLINT ÁGNES: Beköszöntő

4 | GÁL TIBOR: Kiállítás Dr. Hibay Károly, a szegények orvosa
emlékére

6 | TÖRÖK KAROLA: Állományvédelem

9 | LASKAY ANNA: A mesterséges intelligencia
és a Tittel Pál Könyvtár

10 | TÖZSÉRNÉ ÓCSAI ESZTER: Múzeumok éjszakája
az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban

12 | KISS ADRIEN ÉS LASKAY ANNA : Több ezer résztvevő
az egri Múzeumok Éjszakáján

14 | BÁLINT ÁGNES: Az EKE 2024. évi közgyűlése
Elnöki beszámoló

16 | VERES ANNA MÁRIA: Titkári beszámoló

17 | KELECSENY MÓNICA: Kamarási beszámoló

18 | DR. KOVÁCS ÁRON: Központban a centrum és periféria

24 | BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA: Centrum és periféria
– az egyházi gyűjtemények tükrében

27 | BÁLINT ÁGNES: EKE 30

31 | DR. HUBERT GABRIELLA: Köszöntő

33 | BÁN MAGDOLNA: EKE 30 – a színpalak mögött és előtt

34 | DR. KÜHRNER ÉVA: Tudósítás az MKE 55. vándorgyűléséről

36 | SZALAINÉ BODOR EDIT: 30 + 30 + 25 = Veszprém

40 | HALÁSZNÉ KAPCSÁNDI SZILVIA: Népszerű nyári táborok
a DRETGY intézményeiben

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése a magyarországi és határon túli magyar egyházi-felekezeti könyvtárak ökumenikus szellemiségű szakmai-érdekképviselői szervezete. 1994-ben alakult, 1995 őszén jegyezte be hivatalosan a Fővárosi Bíróság. Az Egyesülés legfőbb szerve a közgyűlés. Az ügyeket az elnök, titkár, kamarás, felügyelőbizottság és a tisztagú elnökség intézi. A közgyűlés évente ülésezik, a többnapos összejövetel programjában a közgyűlésen túl tudományos konferencia, szakmai délelőtt, valamint ökumenikus lelki program is szerepel. Az összejöveteleket minden évben más-más felekezet és könyvtár rendezi. Az Egyesülés tagjai az egyházi könyvtárak (intézmények). Az egyesületnek jelenleg 62 tagkönyvtára van, 30 könyvtár szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékén. Az egyesülethez a könyvtárak mellett pártoló tagként magánszemélyek is csatlakozhatnak. Tiszteletbeli tagjaik közé választják azokat a magánszemélyeket, akik az egyházi könyvtárak érdekében vagy tudományos munkásságukban kiemelkedő tevékenységet folytatnak. Az Egyesülés szakmai napokkal, továbbképzésekkel, kiadványokkal igyekszik előmozdítani az egyházi gyűjtemények szakmai munkáját. A külső és belső kommunikáció az évente négyszer megjelenő EKE Hírlevél, az EKE honlap, az EKE levelezőlista, illetve az EKE Facebook és az UNITAS (Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Portálja) segítségével történik. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2002 óta tagja a BETH-nek (Bibliothèques Européennes de Théologie), az európai teológiai könyvtárak egyesületének.

Kedves Kollégák,

Felejthetetlen nyár van mögöttünk, és nemcsak a hőmérő kitartóan magas fokára gondolok – ebben az időben igazán csak gratulálni tudunk azoknak, akik lankadatlanul dolgoztak, táboroztattak, vendéget fogadtak, konferenciát látogattak, előadásokat tartottak. Éves konferenciánk Kőszegen rendhagyó volt több szempontból is. Kőszeg ihlette a programot, amelyben először nem kizárólag könyvtártudományi és -történeti szempontból közelítettük meg szakmai ügyeinket, hanem tágabban kitekintettünk a humán tudományok területére, és olyan előadókat hívtunk meg, akiket könyvtárainkkal, tudásunkkal tulajdonképpen szolgálunk, támogatunk. Élményt adó, ihlető, sőt további munkánkhoz erőt adó volt részesülni kutatásaik, meglátásaik eredményeiből, látni, hogy milyen sokrétű szellemi keretben helyezhető el, és nyer értelmet minden megőrzött dokumentum, vagy azoknak részegységei, tartalma. Sőt, elmondható, hogy a különböző tudományterületek nézőpontjai mégis csak egy közös történetet, identitást erősítenek, amelyhez személyes kapcsolódásunk elengedhetetlen záloga szakmai fennmaradásunknak is.

Kőszegi városnéző sétáinkról, illetve a nemeskéri és soproni evangélikus látnivalók és könyvtári újdonságok megtekintésére szervezett kirándulásról nem készült írásos beszámoló, igyekszünk mégis legalább képekben visszaadni kollégáink avatott vezetését és a gyönyörű helyszíneket.

A konferencián ünnepeltük egyesületünk fennállásának 30. évfordulóját is. A beszámolók krónikás jelleggel, de a színpalak mögé is bekukkantva íródtak. A szóbeli események egyszerűségét és egyediségét soha nem lehet kimerítően megörökíteni, de a köszöntőkből és a pillanatképekből talán felsejlik az est hangulata, kollégáink öröme. I. Rákóczi György, a bibliai fejedelem jelmondatát láttuk viszont a reneszánsz Sgraffitós-házon Kőszegen – benne a Felsőbbfokú Tanulmányok Intézetéhez tartozó könyvtár és kutatóterem működik –, és idéztük fel Ottlik regényének helyszínét meglátogatva is: „Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei.” Ez a gondolat vezessen és tartson meg az EKE kötelékében is mindannyiunkat az előttünk álló időben: „...nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené...”

BÁLINT ÁGNES

Tiszántúli Református Egyházkerület
Közgyűjteményei
EKE elnök

Kiállítás Dr. Hibay Károly, a szegények orvosa emlékére

Az egri orvos halálának századik évfordulója alkalmából rendezett kiállítást az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tittel Pál Könyvtára.

Hibay doktor unokája, Hibay Éva az egyetem Zenei Intézetének mesteroktatója. A családi emlékeket, elsősorban nagyszülei és szülei hagyatékát ő adományozta az Egyetemnek. Ezt a gyűjteményt kezeli a Tittel Pál Könyvtár. A katolikus egyház tanításaihoz és Eger hagyományaihoz hű család személyes tárgyai keresztül ismerhető meg az a szellemiség, amely Dr. Hibay Károlyt a szegények orvosává tette.

A tárlat október végéig tekinthető meg az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem főépületében. Októberben a kiállítás kurátora, Dr. Szuromi Rita tart előadást *Dr. Hibay Károly, a szegények egri orvosa* címmel, illetve a Honismeret folyóirat 2024/4. számában jelent meg írása a tárlatról. A könyvtár pedig dolgozik egy kiállításkísérő megjelentetésén is.

Hibay Éva egy Tittel Podcast keretében osztotta meg, milyen jelentőséggel bír nagyapjának tárgyi és szellemi öröksége: <https://uni-eszterhazy.hu/konyvtar/sokkal-tobb-mint-a-szegenyek-orvosa>

A család történetét fényképek, anyakönyvi kivonatok és egy részletes családfa mutatja be. Láthatjuk Hibay Károly iskolai tanulmányainak emlékeit, egri orvosi működésének több dokumentumát. Részletesen kitér a kiállítás az első világháború éveire, amikor Hibay doktor a nyugati fronton szolgált. Korai halálát korabeli újságcikkek elevenítik fel.

A gyűjtemény szakmai feldolgozásában Dr. Szuromi Rita történész vett részt. Maszárovics Zoltán, a Heves Vármegyei Markhot Ferenc Oktatókórház és Rendelőintézet orvosigazgatója segítségével pedig régi orvosi könyvekkel és eszközökkel lett színebb az anyag. A Kígyó Patika jelenlegi tulajdonosai, Kóró József és Dr. Kóró András korabeli gyógyszerári tárgyakkal, régi kötszerekkel, orvosi receptekkel járultak hozzá a látványos kiállítás megvalósításához.

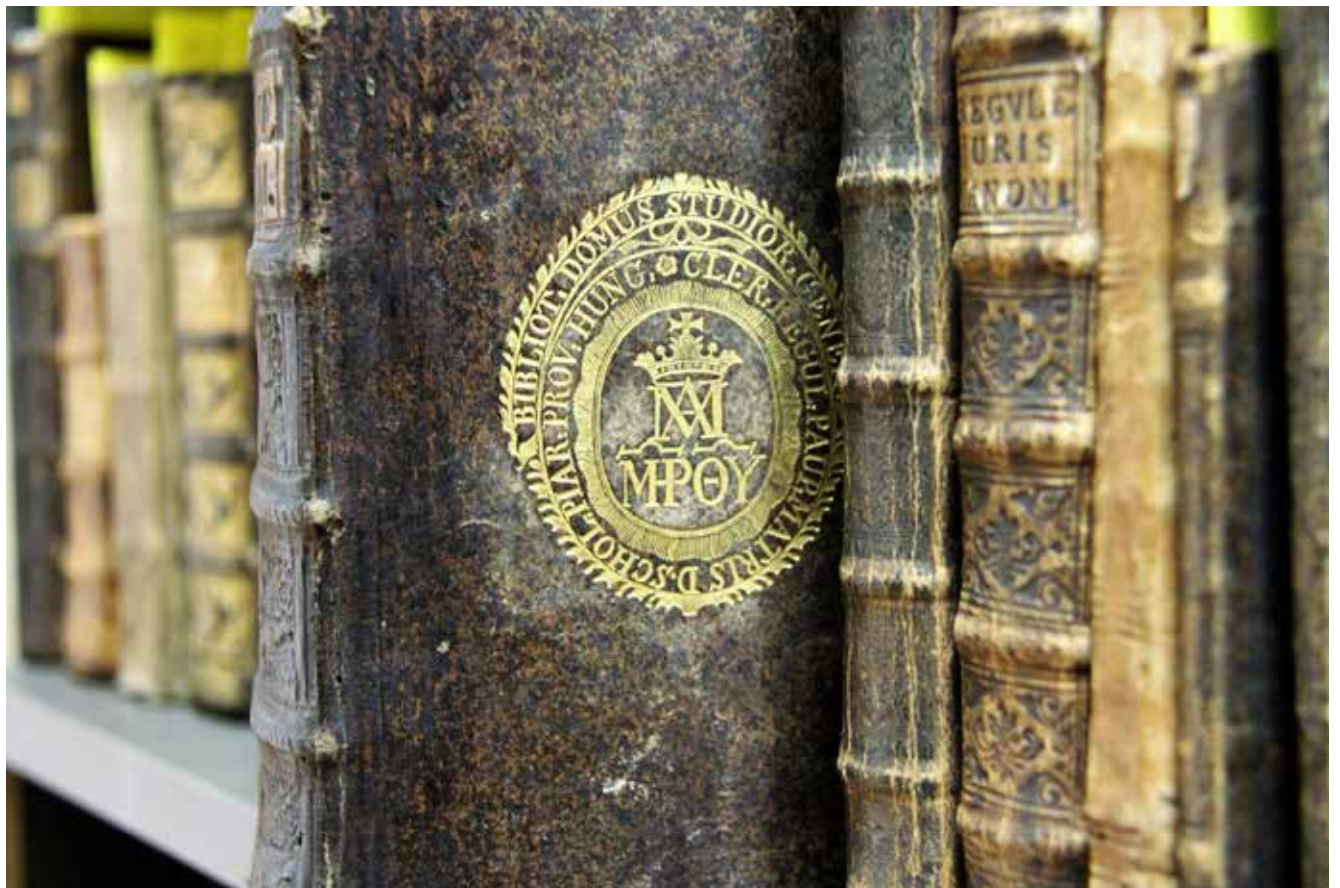
Szeretettel ajánljuk figyelmükbe a kiállításról készült kisfilmet, mely megtekinthető a Líceum Televízió Youtube-csatornáján: <https://www.youtube.com/@tvliceum>

GÁL TIBOR

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Tittel Pál Könyvtár

Állományvédelem

Az EKE 2024. második negyedévi szakmai napja május 16-án a Piarista Központi Könyvtárban tartalmas és hasznos programmal várta az érdeklődő könyvtárosokat. A nap központi témája az állományvédelem volt.

A témakör első előadója **Peller Tamás**, a PIM Állományvédelmi és Digitalizáló Főosztályának vezetője volt. Előadásában a helyes műtárgykörnyezet kialakításának lehetőségeiről beszélt. Többek közt olyan gyakorlati tanácsok is elhangzottak, amelyek „restaurátor végzettség vagy állományvédelmi képzettség nélkül is sokat tudnak adni ahhoz, hogy a gyűjtemények fönmaradjanak”. Néhány főbb témakört kiemelve, mint például a megfelelő hőmérséklet és páratartalom biztosításának kérdése vagy a fényvédelem, szó volt arról, hogy mik azok a lépések, amiket mi – könyvtárosok – tehetünk az ideális raktári körülmények megteremtése érdekében. Előadásában néhány olyan költséghatékony eljárást is ismertetett régi kincseink megfelelő tárolásával kapcsolatosan – például hogyan és mikor érdemes szellőztetni – amelyeket minden régi dokumentumot őrző gyűjteményben, sőt akár a saját otthonunkban is eredményesen alkalmazhatunk. Mindezt szemléletes példákkal színesítette.

Peller Tamás

P. Holl Adrien

A következő előadó a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár állományvédelmi szakértője, **P. Holl Adrien** volt. A neves szakember az IPP Integrált Preventív Védelemről beszélt, különös tekintettel a különféle rovarkárookra és azok megelőzésére, kitérve olyan érdekes pontra is, mint a zöld kémia. Előadásában kártevők beazonosításával foglalkozó szakirodalmat és az állományvédelem során hasznosítható, okostelefonon futó applikációt (pl. páratartalom mérésére alkalmas h,x kalkulátor) is ajánlott.

Hajdú Zsófia

Szöllősy Gabriella

Darabos Edit

A két előadást követő szünetben közösen ebédelték a résztvevők. Ebéd után további három előadás következett. Elsőként, a Magyarországon egyedülinek számító, iratfertőtlenítésre is szakosodott vállalkozás a Pre-Con Kft. ügyvezetője, **Hajdú Zsófia** tartotta meg előadását a fertőzött muzeális gyűjtemények tömeges kezeléséről. Bemutatta cégük tevékenységét, amelybe beletartozik az egyedi restaurálás (teljes körű restaurálás, kötésrestaurálás, nemes másolatok készítése), muzeális gyűjtemények helyszíni állományvédelme (porosodás, szennyeződések eltávolítása, festetlen kötések, bőrök kezelése stb.), tömeges kezelés (katasztrófa vagy nem megfelelő tárolás következtében kialakult helyzetek kezelése).

A gazdagon illusztrált előadáson szó esett a nem megfelelő tárolás súlyos következményeiről, menthetlen állapotokról is, illetve a penészes, fertőzött könyvekről, az ehhez kapcsolódó veszélyekről.

Ezt követően Budapest két ikonikus intézményében történő változásokról tájékoztattak a munkatársak.

Szöllősy Gabriella a Néprajzi Múzeum Könyvtárának, azaz egy 150 éve gyarapodó állomány költöztetésének folyamatát, kihívásait és ezek lehetséges megoldásait ismertette. A mintegy 1500 muzeális művet magába foglaló, 197.000 kötetet számláló gyűjtemény átmozgatása a főváros egyik pontjáról a másikra, egy bérelt raktáras kiterővel, nem volt egyszerű és portalan folyamat, itt már a gyakorlatban is alkalmazásra került az előző előadásban említett helyszíni állományvédelem egyik pontja: a portalanítás. A költöztetés sikeresen lezajlott, immár a Duna-part helyett a Városligetben várja a könyvtár a látogatóit.

Darabos Edit az Iparművészeti Múzeum muzeális könyvgyűjteményének és szakkönyvtárának költöztetési munkálatait ismertette. Mint kiderült: ebbe beletartozott az új raktártér állományvédelmi szempontoknak is eleget tevő, megfelelő előkészítetése is. Kiemelte az állapotleírások és az egyes dokumentumok pontos beazonosíthatóságának fontosságát. Előadásában kitért a közel 200 folyóméternyi, több mint 4000 művet számláló muzeális dokumentumgyűjteményre is, amelyet lényegében műtárgyakként csomagoltak és szállítottak, a műtárgyszállítás feltételeinek mindenben sikerült megfelelniük. Az értékes állomány egészét tekintve is a sérülésmentes költözés érdekében minden dokumentumnak sajátos, mondhatni egyedi csomagolást készítettek, figyelembe véve annak sajátosságait. Kiváló példát láthattunk arra, hogy egy ilyen különleges múzeumi gyűjtemény költöztetése hogyan valósítható meg, illetve azt is láthattuk, hogy a biztonságos és szakszerű megvalósítás érdekében restaurátorok és állományvédelmi szakemberek részvétele elengedhetetlen volt.

A szakmai napot kiadós, jó hangulatú kerekasztal-beszélgetés zárta, lehetőséget kínálva további kérdések feltevésére, vélemények megosztására.

TÖRÖK KAROLA

Dr. Szent-Iványi Sándor

Unitárius Gyűjtemény

A mesterséges intelligencia és a Tittel Pál Könyvtár

A 2022 novemberében megjelent, mára mindenki számára, akár ingyenesen is, hozzáférhető Chat-GPT számos etikai és szakmai kérdést magával hozott. Az oktatás, a kutatás s ezek támogatói, a könyvtárak különösen érintettek a nyelvi modul megfelelő alkalmazásában. Épp ezért fontos, hogy az MI által generált folyamatok elszenvedői helyett azok alakítói legyünk. Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen létrehozott Egyetemi Mesterséges Intelligencia Szakértői Testületben szerepet vállalt a Tittel Pál Könyvtár munkatársa, Kovács Attila is. Fontos iránymutatásuk, az „Ajánlás a mesterséges intelligencia alapú eszközök és források használatához és ennek dokumentálásához az EKKE-n” ez év júniusában jelent meg.

Minderről a Tittel Podcast szeptemberi adásában a legfrissebb aktualításokat érintve beszélget Kovács Attila könyvtáros és Laskay Anna szaktájékoztató: <https://uni-eszterhazy.hu/konyvtar/m/konyvtarunk/tittel-podcast>

LASKAY ANNA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Tittel Pál Könyvtár

Múzeumok éjszakája az Esztergomi Főszékes- egyházi Könyvtárban

Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár életében már hagyománnyá vált, hogy évről évre csatlakozik a Múzeumok Éjszakája városi rendezvényéhez, mely évek óta az intézmények közötti összefogással, egyeztetések hosszú sorával és önkormányzati segítséggel valósul meg. Az ország egyik legnagyobb és legnépszerűbb kulturális eseményén Esztergom idén 14 helyszínen, közel 70 különféle programmal várta az érdeklődőket. Az előkészületek már februárban megkezdődtek, és június 22-én ismét egy érdekes, tartalmas esemény szervezői, résztvevői lehettünk.

Az este programjának és tematikájának megtervezésekor minden alkalommal igyekszünk múzeumi részlegünk épp aktuális időszaki kiállításához csatlakozni. Idén a látványos ex libris tárlatunk kapcsán merült fel az egyedi könyvjegykészítés lehetőségének ötlete.

Ehhez kértük Novokrescsenszkov Tamás vándornomdász, a Letterpress Workshop Alkotóműhely létrehozójának és vezetőjének segítségét, aki örömmel vállalta a feladatot. A rendezvény további vendégcsalogató programjának Mizsei Zoltán zenész, egyházzenesz,

előadóművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense által vezetett „gregorián hangséta” ígérkezett, mely a tavalyi Múzeumok Éjszakája rendezvényen már igen nagy sikert aratott. Az est során Szalai Katalin igazgató és Dobó Judit könyvtáros irányításával részletes tárlatvezetéssel is vártuk látogatóinkat. A hagyománnyá vált, de mindig megújuló múzeumi rejtvény mellett idén új kihívással is készültünk a játszani vágyó vendégeinknek: könyvtárunk egyik látványos kódexének, a 16. század elején készült Ulászló-graduálénak

taltuk, minden korosztály szívesen vett részt az alkotásban, Novokrescsenszkov Tamás személyében pedig egy hivatásáért lelkesedő szakembert ismerhettünk meg, aki könnyen megtalálja a hangot a vendégekkel. A különleges hangtechnikára és meditációs zenei elemekre épülő „hangséta” folyamán az érdeklődők Mizsei Zoltánnal járhatták be a könyvtár épületét. Az egyedülálló élmény során, melyre sokan voltak kíváncsiak, „megszólaltak” a Bibliotheca állományába tartozó kódexek, kéziratok, ősnymtatványok. Ugyan-

kifejező tekintetű, néhol már-már groteszk férfi- és női fejeket ábrázoló miniatúráiból készítettünk memóriajátékot, *Légy te is fejadász!* címmel.

Kora este, 17 órakor nyitottuk meg a Bibliotheca kapuit. Az emeleti olvasóteremben folyamatosan lehetett bekapcsolódni az ex libris készítésbe. Könyvtárunk néhány általunk kiválasztott könyvjegyének már korábban elkészített sablonjaival, különböző motívumok és feliratok segítségével a magasnyomtatás technikájának köszönhetően készültek egyedi ex librisek. A bátrabb vállalkozók újrahasznosított, kiürült és kisímított italosdobozok fémlemezeibe rajzolhatták meg speciális vésővel az általuk megtervezett mintát, majd mélynyomtatásos eljárással kerültek papírra a szebbnél szebb, valóban egyedi kreációk. Úgy tapaszt-

így, és az elmúlt évekhez hasonlóan, a tárlatvezetés is sok látogatót vonzott, állandó kiállításunk különleges darabjai mellett ex librisekről, a könyvjegyek különböző készítési technikáiról és hajdani könyvtulajdonosokról is sok érdekességet tudhattak meg az érdeklődők.

23 órakor zárult a Bibliotheca programja. Bízunk benne, hogy sikerült emlékezetes, értékeket bemutató és átadó estével készülnünk. Azt mindenesetre minden rejtvényfejtésre vállalkozó vendégünk megtudhatta, hogyan is kerültek vércseppek Csáky Miklós esztergomi érsek címerébe...

TÖZSÉRNÉ ÓCSAI ESZTER
Esztergomi Főszékesegyházi
Könyvtár

Több ezer résztvevő az egri Múzeumok Éjszakáján

Minden évben kiemelt dátum az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem könyvtárában a Szent Iván éjszakájához legközelebb eső szombat. Június 22-én délutántól egészen késő éjszakáig számos program várta azokat a kicsiket, nagyokat és felnőtteket, akik a Tittel Pál Könyvtárba látogattak.

A Mini Zoo – Élőállat bemutató és simogató újra az egyik legnépszerűbb program volt a családok körében. A papagájok hangja sok kíváncsiskodót bevonzott a terembe. Ismét volt törpenyuszi és fehér hasú törpesün, akik a kicsik kedvencei voltak. A szakállas agáma, a leopárd gekkó a nagyobb gyerekek körében tett szert népszerűsége. Ezeket az állatokat testközelből, a terráriumból kivéve is szemügyre vehették az érdeklődők. A felnőttek inkább a kígyókkal barátkoztak, a bátrabbak még a nyakukba is tették őket.

Szintén visszatérő elem az „Egyszer volt, hol nem volt” – Klasszikus mesék diafilmen program. A nosztalgizáló szülőkkel érkező gyerekek hada bizonyította, hogy ez a kínálatunk sem veszített varázserejét.

Az egyház épített öröksége iránt érdeklődők szakavatott könyvtárosok vezetésével járhatták be a Líceum barokk tereit, és egy séta keretében ismerhették meg meg az épület cserépkályháinak történetét.

A könyvtárhoz kötődő kiállításokat egy interaktív kvíz keretében járhatták be a vállalkozó szellemű csapatok. Így megismerkedhettek a teremtet világ szépségét hirdető s a méhek életét bemutató tárlattal, a kollégák keze munkáját is dicsérő, helyi hímszakköri alkotásokkal, valamint a szegények orvosaként ismert, egri Hibay Károly élete előtt tisztelgő kiállítással.

Az estén kézműveskedés és kedvezményes beiratkozást biztosító exkluzív olvasójegy várta a könyvtárban kalandozókat. A színes kínálatnak köszönhetően a Múzeumok Éjszakája sok-sok élménnyel gazdagított résztvevőt és szervezőt egyaránt.

KISS ADRIEN és LASKAY ANNA
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Tittel Pál Könyvtár

Az EKE

2024. évi közgyűlése

Elnöki beszámoló

Tisztelt Közgyűlés, kedves Kollégák!

Elnöki beszámolómban az elmúlt 12 hónap eseményeit tekintem át, azaz a 2023. július 3–5. között megtartott kecskeméti, az egyházi gyűjtemények közös konferenciája óta eltelt időszakot.

Szakmai napok

2023. szeptember 19-én *Minőségi adminisztráció – a minőség csak adminisztráció* címmel tartottunk szakmai napot, előadásokkal és workshopokkal, összesen 6 közreműködő és 34 résztvevő jelenlétével. A szakmai napok célja segíteni a könyvtárvezető kollégákat abban, hogy hatékonyan adminisztrálják a könyvtári szakfeladataikat, olyan adatokat hozzanak létre, melyek elemzésével valóságos képet kaphatnak arról, hogy célkitűzéseik megvalósításában hol tartanak. A könyvtári minősítés rendszere olyan finomhangoláson ment végbe az elmúlt években, amelyek érdemesítik arra, hogy akkor is odafigyeljünk rá, és eszközeit használjuk, ha az országos minősítésen nem tervezünk részt venni. Az egyházi könyvtárak a szakkönyvtárak kategóriájában nincsenek könnyű helyzetben, de a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára tavaly immár másodszor nyerte el a *Minősített Könyvtár* címet, van már olyan tapasztalat az egyházi könyvtárak között is, amelyhez folyamodni lehet. A szakmai napról beszámoló jelent meg az EKE Hírlevélben.

2023. november 23-án megtartottuk az IKR ma és holnap c. szakmai napunkat, melyen minden hazai integrált könyvtári rendszert szolgáltató cég és az OSZK is képviseltette magát. A nap az azonos rendszert használók eszmecseréjével indult, lehetőség volt a cégek képviselőivel is egyeztetni gyakorlati kérdésekről, problémákról, amelyet a rendszerek fejlesztési irányainak bemutatása követett. A résztvevők száma 36 fő volt. A nap érdekessége és különlegessége az volt, hogy a szolgáltatók mint piaci szereplők együtt legfennebb kiállítóként voltak jelen könyvtári konferenciákon, most viszont elsősorban előadóként, szakértőként, és csak másodsorban üzleti szereplőként

vettek részt. Ugyanakkor voltak olyan kérdések, amelyeket a versenyhelyzet miatt mégsem lehetett megkerülni. A szakmai nap lehetőséget adott arra, hogy a szoftverváltásban vagy upgrade-elésben gondolkodók tudatos és valóságon alapuló összehasonlítást tudjanak végezni a termékek között. A szakmai napról Hírlevelünkben beszámoltunk.

A 2024-es eseményeink márciusi szakmai napunkkal indultak. *Látogatófogadói feladatok – egyházi turizmus, kiállításrendezés, foglalkozások* címmel tartott rendezvényünkön a létszám 54 volt, nagyon izgalmas, sok elvi kérdést, dilemmát is előhozó, de gyakorlati példákban is gazdag napunk volt, kiváló kollégák tapasztalatait hallhattuk, a nap tanulsága a visszajelzések alapján az volt, hogy külön-külön is érdemes lenne egy-egy résztémában elmélyedni.

A tavaszi szezon második szakmai napjának témája az állományvédelem volt, 31 résztvevővel. Szintén kimeríthetetlen téma, de legalább ráirányította a figyelmünket arra, hogy ez egy szakma, hogy mint szakma fejlődik, és nekünk is lépést kell tartani ezzel a fejlődéssel.

Konferencia részvétel

2023. szeptember 30. – október 4. között a BETH, az európai teológiai könyvtárak egyesületének konferenciáján Dr. Tamási Balázs, az OR-ZSE Könyvtárának igazgatója, elnökségi tagunk képviselte egyesületünket, és előadást is tartott az egyházi könyvtárakban folyó digitalizálási és szolgáltatási helyzetképről. Köszönjük a kollégák segítségét, hogy a kérdőív kitöltésével segítették a felkészülésben. Beszámolóját az EKE Hírlevélben megjelentettük.

A tavalyi közös gyűjteményi konferenciánk sikere és témájának aktualitása miatt az idei áprilisi Networkshop konferenciára meghívást kaptunk, hogy az egyházi könyvtárakban folyó informatikai fejlesztésekről, dilemmákról ún. mini workshopot tartsunk. Baranya Péter, a Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtárának vezetője, elnökségi tagunk és Dr. Koltai András, a Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára vezetője, a MELTE elnöke tett eleget a meghívásnak. Jelenlétükről, annak eredményéről a Hírlevélben beszámoltunk.

Alapszabály-módosítási munkálatok

A tavaszi időszakban az elnökség áttekintette az egyesület Alapszabályát, és változtatásokat javasolt. Személyes jelenléttel zajló elnökségi ülés keretében mondatról mondatra megvitattuk az Alapszabályt, és egyhangú egyetértéssel elfogadtunk egy új változatot, amely véleményünk szerint az idén működésének immár 30. évét ünneplő egyesületet hívbenebb jellemzi, munkáját hatékonyabban segíti.

Az Alapszabály-változással együtt egyesületünk működésének átvilágítására is sor került. Jogilag több feladatot is ró ránk ez a változtatás, mint azt gondoltuk, amikor nekiláttunk, a folyamatnak az elején vagyunk. Az Alapszabály általunk elfogadott új szövegét jogász fogja áttekinteni a törvényesség, a következetesség és a szaknyelvi megfelelés céljából, csak ezután fogjuk a tagságunkkal is megismertetni, megvitatni, szavazásra bocsátani.

Pályázati tevékenység

Korábbi pályázatainkat sikeresen elszámoltuk. A szakmai napjainkon megvalósuló továbbképzésekre az NKA-tól 2.330.260 Ft-ot nyertünk a 2023-2024-es időszakra.

Az idei nyári konferenciánkra tavaly beadott pályázatokkal 4.546.220 Ft-ot nyertünk. Jövő évi konferenciánkra és a következő ciklus továbbképzéseire újabb pályázatokat nyújtottunk be.

Érdekképviselési tevékenység

Az NKA-t levélben kerestük meg az állományvédelmi pályázatok elbírálásának következtetlenségei miatt. Válaszukban az Egyesület segítségét kérték a pályázók körének egyértelmű lehatárolásában. A kulturális bérfejlesztés ügyében a két másik társszervezettel, az EME-vel és a MELTE-vel közösen kérvényeztük, a pályázat bonyolítása emberségesebb, teljesíthetőbb keretek között menjen végbe.

Szervezési, működési ügyek

Szeretném megköszönni, hogy a tagdíjfizetés zökkenőmentesen lezajlott. Az elnökség havi rendszerességgel ülésezik, illetve megtartotta tavaszi jelenléti elnökségi ülését is. Tavaly még összevont számokkal, az idén viszont a hagyományos négyszeri megjelenéssel tervezzük Hírlevelünket megjelentetni. Az első két negyedéves szám időben megjelent. Ismételten kérjük és várjuk tagkönyvtáraink írásait. Varga-Kohári Mária a Váci Egyházmegyei Könyvtár vezetője, elnökségi tag szerkesztői-szervezői munkáját köszönöm.

Kőszegi konferenciánk szervezésében és lebonyolításában az Evangélikus Országos Gyűjtemény volt a társszervező partnerünk. Köszönjük szépen áldozatos munkájukat, a kőszegiek vendégszeretetét.

Köszönöm a tisztségviselők és az elnökség odaszánt munkáját, kezdeményezőkézségüket, megbízhatóságukat, a nyílt kommunikációt, az egymás iránti bizalmat. Hálás vagyok, hogy továbbra is összetartásban, konszenzus alapján és jó hangulatban dolgozhatunk.

Kérem a tisztelt Közgyűlést, hogy fogadja el beszámolóm.

BÁLINT ÁGNES

Tiszántúli Református

Egyházkerületi Gyűjtemények

EKE elnök

Titkári beszámoló

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Kollégák!

Szeretettel köszöntök mindenkit! Egy évvel ezelőtt Kecskeméten találkoztunk ilyen ünnepélyes körülmények között. A 2023-as EKE, EME és MELTE közös szervezésében az Egyházi gyűjtemények konferenciáját nagy szakmai érdeklődés kísérte, ez a résztvevők számára is megmutatkozott. Aki velünk volt, sok érdekes előadást hallhatott és a város nevezetességeit is megtekinthette. Köszönet az akkori házigazdának! Hiszem, hogy az EKE egyházi voltának egyik legjelentősebb része pont az, hogy konferenciáinkat és találkozásainkat a szakmán, az azonos érdeklődésen és gondolkodáson túl a lelkiség is jellemzi.

Beszámolómban szeretném röviden összefoglalni az elmúlt év tevékenységeit és a fontosabb titkári teendőket.

Alapvető feladatom az elnök, elnökség, a kollégák segítése. Igyekszem részt venni az elnökséggel való együttgondolkodásban, biztosítani a szükséges adatok és információk kezelését, adott helyre és időben való eljuttatását. Az EKÉ-re fordított időm javát továbbra is a programok előkészítése, a szakmai napok, a közgyűlésre való előkészületek, a jelentkezők fogadása, szervezése, lebonyolítása teszi ki. A szakmai napokon igyekeztünk változatos és aktuális témákkal várni a kollégákat. A vendéglátó könyvtáraknak köszönjük, hogy fogadtak bennünket.

Az adminisztratív, gazdasági teendők ellátása volt a másik feladatom, a számlák kifizetése, banki ügyintézés. Az, hogy teljesen áttértünk az online bankolásra és bankkártyahasználatra, megkönnyítette a munkám.

Megvalósítottunk 4 szakmai napot.

Megtörtént a statisztika adatok leadása a Könyvtári Intézet KultStat Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszerben.

Az EKE Youtube csatornájára a szakmai napok előadásait feltöltöttük.

Saját erőmhez mértem igyekeztem helytállni és minden feladatot ellátni, ami a titkári feladatkörhöz tartozik, és amivel megbíznak.

A rendszeres találkozóból és az elvégzett feladatokból látszik, hogy az együttgondolkodás, a közös munka mennyire fontos. Jó érzés és jó tudni, hogy együttműködő, összetartó csapattagokból áll össze az elnökség. Itt szeretném megköszönni az elnökség minden tagjának a segítséget, a bátorítást.

Továbbra is várjuk az egyházi könyvtáros kollégák megkeresését, ötleteit, hogy egyházi, szakmai, kollegiális és baráti kapcsolataink tovább épülhessenek.

Szeretném megköszönni elnökünknek, Bálint Ágnesnek a bizalmat, amellyel a titkári munkát rám bízta. Köszönöm kamarásunknak, Kelecseny Mónikának a közösen elvégzett munka örömét. Köszönöm a kollégáknak a pozitív visszajelzéseket, amelyek egy-egy program közben vagy után érkeztek. Itt kell megemlítenem, hogy mennyire hálás vagyok munkatársaimnak a Ráday Könyvtárban, akik elfogadták és tudomásul veszik, hogy vannak időszakok, amikor a munkaidőm nagyobb részét az EKÉ-vel való teendők teszi ki. Nekik is köszönöm a segítséget, a megértést, és itt különösképpen szeretném megemlíteni Szalay Gréta kolleganőm odaadó és önzetlen munkáját.

Kérem a beszámolómban elfogadását.

VERES ANNA MÁRIA
Dunamelléki Református
Egyházkerület Ráday Könyvtára
EKE titkár

Kamarási beszámoló

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Kollégák!

Az EKE 2024. évi pénzügyi anyagából pontos könyvelési adatok még nem állnak a rendelkezésemre, ezért jelen beszámolóban nem tudok teljeskörű, mindenre kiterjedő pénzügyi adatokat bemutatni az EKE első féléves pénzügyi tevékenységével kapcsolatban. A beszámoló célja most az, hogy ismertessem az első félév fontosabb kiadásait és bevételeit, illetve ezen felül azt, hogy az elmúlt félévben az átláthatóbb gazdálkodás vonatkozásában milyen lépéseket tettünk.

A felügyelőbizottság tavalyi évre vonatkozó javaslatait megfogadva 2024-től teljesen áttértünk az online bankolásra és a bankkártyahasználatra. Ezek a változtatások követhetőbb, áttekinthetőbb gazdálkodást tesznek lehetővé. Mint ahogy az is, hogy a bizottság javaslata alapján az korábban egyszeres könyvelés helyett kettős könyvelésre térünk át. Ez utóbbi könyveléstechnikai dolog (a pénzügyi adatokat, eredményeket semmiben sem befolyásolja), de a munkánkat, különösen az enyémét megkönnyíti. Ezúton is köszönöm ez a segítséget.

És akkor nézzük a fontosabb bevételeket és kiadásokat.

Bevételek

- Tagdíjbefizetés: 1.015.000 Ft.
- Támogatásból, adományból összesen 270.000 Ft érkezett. Ebből:
magánszemély adomány: 260.000 Ft
pártolói tagdíj: 10.000 Ft
- Egyéb bevétel: 488.677 Ft

Kiadások

- a kiadások között szerepelnek a banki költségek (átutalási díjak), fenntartási költségek (pl. postaköltségek), szakmai napokhoz, konferenciákhoz kapcsolódó kiadások, és egyéb költségek.
- a kiadások eddig nyilvántartott összege 2024-ben 1.954.499 Ft

Itt szeretném megköszönni minden kollégának az együttműködést és a segítséget. A tagdíjszámlák 95 százalékánál határidőre teljesültek az utalások. Néhány helyen volt csak kisebb probléma, ezeket ismételtelen köszönve az együttműködést, nagyon gyorsan meg tudtuk oldani, így tényleg örömmel mondhatom, hogy mindenhol időben megérkezett a tagdíjak utalása.

Tisztelettel kérem a beszámoló elfogadását.

KELECSÉNY MÓNICA

Sárospataki Római Katolikus
Egyházi Gyűjtemény
EKE kamarás

Kövesse csatornánkat!

youtube.com/@EgyhaziKonyvtarakEgyesulese

Központban a centrum és periféria

Beszámoló az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
2024. július 8–10. között tartott konferenciájáról

Alpárné Dr. Szála Erzsébet bemutatja a Soproni Evangélikus Líceum könyvtárát

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2024. évi konferenciájának Kőszeg adott helyt július 8-10. között. Az egyesület szokásainak megfelelően a konferencia első napján, július 9-én plenáris előadásokat hallgattunk, melyek témája szorosan kötődött a *Központ és periféria az egyházi könyvtárak életében* konferenciacímhez. A délelőtti öt előadója egymástól gyökeresen különböző nézőpontokból közelítette meg a központ és perem kérdését: a teológia, a zenetörténet, az egyháztörténet, a kommunikációtudomány és a könyvtártörténet irányából.

Ökumenikus istentisztelet Dr. Lackner Pál püspök vezetésével

Béres Tamás teológus *Kis kitérővel haza: a peremre.* Az *üdvösség kisebbségi logikája* című előadásában teológiai szempontból vizsgálta a konferencia központi gondolatát. Témája: Krisztus, a megváltás és a teológia kapcsolata. Kulcsfogalma a periféria-/peremélmény, melyből visszatekintve értelmezhetővé válnak egy életút kitérői. Számos példán, Jürgen Moltmann, Paul Tillich, Dietrich Bonhoeffer teológusok életén keresztül mutat peremélményeket, majd az általuk értelmezhetővé váló kitérőket. Jézus földi életét vizsgálva Béres eljut a gondolatra, hogy Krisztus legfőbb mondanivalója, az üdvösség, mindig valakinek a peremtörténetében tárul fel, ott, ahol az emberek önmagukon már nem képesek segíteni. A perem, a periféria az üdvösség felkínálásának helye. Az ember itt a legfogékonyabb jeleinek felfogására és befogadására.

Dr. Béres Tamás

Mizsei Zoltán, a Kőszegi Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete kutatója, a Liszt Ferenc Zeneakadémia oktatója, *Minden periféria központ. A kisvárosi lépték univerzuma a régi Kőszeg egyházi zenéjében* című előadásában egy hangsétára invitálta hallgatóságát. A város különböző helyeit az ott egykor és ma hallható hangokkal összekapcsolva bemutatta a város zenei történetét. A kőszegi harangok harmóniáján túl olyan érdekességekről szólt, mint a katolikus körmenetek zenéje, a szőlőhegyek megáldásának álcázása a kommunista hatalom alatt, vagy a térszene alatti séta közlekedési rendje az 1900-as évek Kőszegén.

Dr. Mizsei Zoltán

Dr. Fazakas Gergely Tamás

Dr. Glózer Rita

Rózsa Dávid, az OSZK főigazgatója
méltatta és köszöntötte
a 30 éves EKE-t

Fazakas Gergely Tamás, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának docense *Református centrum és katolikus periféria: felekezeti térhasználat a 18-19. századi Debrecenben* címmel ismertette a városi térhasználat topográfiai vonatkozású kutatásának eredményeit. Előadása összehasonlító jelleggel vizsgálta Kőszeg, Sopron és Debrecen ellenreformáció-kori történetét, az említett városok centrumait és periferiáit, felekezeti térbeli elhelyezkedését, azok terjeszkedését és visszaszorulását. Az állandó és szimbolikus térfoglalások fogalmain keresztül megérthettük például, hogy milyen jelentősége volt a centrumból való kiszorulásnak, vagy hogy milyen szerepe volt egy, a periferiáról a centrumba induló körmenetnek.

A PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék docense, **Glózer Rita** *Van-e centrum és periféria a hálózati médiakutatásban?* címmel tartotta meg előadását. Gondolatmenetét a történelmi egyházak médiajelenlétének vizsgálatával kezdte, majd a médiatudomány analitikai eszközrendszerét felhasználva, egy elméleti keretrendszer ismertetése után arra kereste a választ, hogy értelmezhető-e erre a mezőre a centrum és periféria fogalma.

Az internet megjelenésével az egyházak kommunikációja gyökeresen változott meg: a klasszikus tartalomszolgáltatás – nyomtatott sajtó, televízió, rádió – közszolgálati műsoraiban sugárzott, nem túl változatos tartalmakat, melyek a társadalom jelentős részét elérték, felváltotta egy sokkal diverzebb, rétegzett közönséget elérő médiajelenlét. Az új média formai változást is hozott magával: a klasszikus, írott kommunikáció elmozdult a videó és podcast-típusú információszerzés irányába. A digitális média megjelenése feltételezhetően együtt járt azzal is, hogy az egyházi kommunikációnak mára sok centruma van, melyek nem feltétlenül esnek egyben az egyházak szervezeti hierarchiájában centrumként értelmezhető helyekkel.

A szakmai nap utolsó előadásában **Monok István,** az MTA Könyvtár és Információs Központ igazgatója *Centrum és periféria a kora újkori Magyar Királyság és Erdély könyvtártörténetében* címmel Mátyás király halálától a Széchényi Könyvtár megalakulásáig tartó időszakban vizsgálta a központ és perem kapcsolatát. Három fontos kérdést emelt ki: a társadalmi hierarchia szempontrendszerét, azt, hogy az egyházi könyvtárak és könyvgyűjtemények kapcsán érvényesül-e az egyházi hierarchiának megfelelő centrum és periféria-jelleg, valamint az iskolai könyvtárak jelentőségét. E szempontok vizsgálata során számos példán keresztül bontotta ki előadása témáját: szóba került Mátyás könyvtára és a főúri könyvtárak kapcsolata.

Összehasonlította a kollégiumi könyvtárakat és kisebb iskolai könyvtárakat, a szemináriumi könyvtárakat és a falusi tanítók könyvgyűjteményeit, a kollégiumi könyvtárakat és lelkészi könyvtárakat, a szemináriumi könyvtárak és plébániai könyvtárak állományát, és ezeken keresztül megmutatta, hogy milyen formai és tartalmi kapcsolat van centrum és periféria könyvtárai között.

DR. KOVÁCS ÁRON

Sárospataki Református Kollégium
Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára

Dr. Monok István

Centrum és periféria – az egyházi gyűjtemények tükrében

A konferencia harmadik napján az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének tagjai és más egyházi gyűjtemények kaptak lehetőséget a munkájuk bemutatására, méghozzá oly módon, hogy a centrum és periféria témájának távlati, felülnézeti, teológiai, könyvtár- és művelődéstörténeti áttekintése után annak mintegy mikroszinten, lokális jellegű megközelítését adják.

Dr. Keveházi Katalin irodalom- és könyvtörténész, a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtárának nyugalmazott főigazgatója a kőszegi evangélikus gyülekezet muzeális nyomtatványait mutatta be. Előadásának elején röviden összefoglalta a kőszegi evangélikus gyülekezet történetét, mely a dunántúli evangélikusoknál lokális centrumként funkcionált. 1554-től vannak jelen az evangélikusok a városban, kezdetben a Szent Jakab-templomot használták, a gyülekezet növekedését mutatja, hogy a 17. században még egy templomot építettek. Az 1681-es országgyűlés után protestáns istentisztelet csak a kijelölt, artikuláris helyeken lehetett tartani, mely a kőszegieknél Nemescsó lett. A gyülekezet erejét mutatja, hogy száz év után, mikor engedélyezték újra a működésüket, 1783-ban 352 család közreműködésével fél év alatt elkészült az új templom. A gyülekezet könyvtára mintegy 355 mű 345 kötetben. Kőszeghez kapcsolódóan több korai könyvjegyzék is fennmaradt (1535. katolikus plébániai, 1614. gyülekezeti, 1660. városi katalógus), Keveházi emlékeztetett rá, hogy a meglévő köteteknek a könyvjegyzékek rövid leírásával való azonosítása nehézkes, így a gyülekezet szellemi fejlődésének, alakulásának képe is nehezen rajzolható meg. Az iskola több jelentős, 19. századi tanárának (pl. Turcsányi Lajos, Beyer János) könyvei ma a gyülekezet bibliotékájának részei. A 16–17. századi nyomtatványok közül kevés maradt meg. A közösség életét jól jellemző adat, hogy mindössze 15 magyar nyelvű könyv van köztük, a latin mellett a német kiadványok találhatók itt. Humanista jellegű művek közül 16 szerepel a köny-

vek között, a 19. században az elméleti teológia helyett egyre inkább a gyakorlati teológia kerül előtérbe, a pietizmus hatása tetten érhető a könyves hagyatékban. Természetesen jelentős számban maradtak fenn oktatáshoz kötődő nyomtatványok. Keveházi előadása végén bemutatott a gyűjteményből néhány érdekes darabot, így a könyvnyomtatás feltalálásának 300. évfordulójára, 1740-ben kiadott könyvet.

Dr. Schmelcz-Pohánka Éva, a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár vezetője előadásában azt a kérdést járta körbe, hogy Magyarország első nyilvános egyházi könyvtára miért nem tagja az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének. Előadásának apropóját az adta, hogy Klimó György, pécsi püspök 1774-ben, éppen 250 éve alapította meg könyvtárát. Klimó püspök azzal a céllal szervezte meg a könyvtárat, hogy előkészítse a pécsi egyetem újraalapítását, s a bibliotéka ennek a tudományos alapja lehessen. Elkötelezettségét mutatja, hogy a könyvtár mellett papírmalmot és nyomdát is alapított a tudományos használatra. Hasonló célok motiválták, mint Eszterházy Károlyt az egri, Batthyány Ignácot a gyulafehérvári gyűjtemények megszervezésével. A mintegy húszezer művet magában foglaló nyolc-tízezer kötetet a püspöki palota délnyugati szárnyában felépített épületben helyezték el, és nyitották meg a tudományok iránt érdeklődő közönségnek. A megnyitáskor a könyvtár mint szakmai intézmény is előttünk áll: az alapító okirat, a márványtáblába vésett használati szabályzat máig olvasható. A könyvtár jelentősebb fejlesztésére Szepesy Ignác püspök idején került sor, ekkor, 1832-ben készült el a mai épülete.

A könyveket három teremben osztották: az aranyterembe az egészsbőr, a hártysterembe a pergamenkötések kerültek, a harmadik terembe pedig saját, kb. 4000 kötetes gyűjteményét helyezte el. A teljes állományról ábécés és tematikus katalógus készült, és 1832-től kezdve látogatói nyilvántartást vezettek. A bibliotéka a kor szokásának megfelelően könyvek mellett kéziratokat, ásványokat, múzeumi és régészeti anyagokat is őrzött, e tekintetben emelte ki az előadó Szőnyi Ottó tevékenységét, aki a pécsi kőtár, kincstár feldolgozásában szerzett elévülhetetlen érdemeket. A könyvtár státusváltását, s Klimó György eredeti célkitűzésének megvalósulását Trianon hozta el. A Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Pozsonyból Pécsre költözésekor Zichy Gyula püspök felajánlotta az akkor már 35 ezer kötetes gyűjteményt az egyetemnek, mely a tudományos munka alapja lehetett, oly módon, hogy az egyetem a könyvtárat, az épületet mindaddig használhatja, amíg az Pécsen van. 1949 után az épületet államosították, de a berendezés és a könyvek egyházi tulajdonban maradtak, s a korszakban a Pécsi Tudományegyetem különgyűjteményeként szerzett magának hírnevet.

A 200 éves évfordulót kiállítással ünnepelték meg, idén, a 250. évforduló alkalmából a Magyar Tudományos Akadémia Művelődéstörténeti Osztályközi Állandó Bizottságának Könyvtörténeti Munkabizottsága a Pécsi Egyházmegyei Könyvtárban tartotta tavaszi ülését, amelyen Klimó György emlékének avattak emléktáblát.

Béres-Muszka Ibolya, a Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény vezetője a centrum és periféria viszonyának izgalmas változásaira mutatott rá előadásában az unitárius gyűjtemények bemutatása kapcsán. Az előadás elején felhívta a figyelmet arra, hogy az unitárius egyház létrejötte, működése a hosszú reformáció narrációs modelljében értelmezhető. E megközelítés szerint 1500–1800 között reformációk sora zajlott, nációnként, régióként eltérő ütemű és módú konfesszionalizációs folyamat ment végbe. Az 1568-os országgyűlés, mely az unitárius vallást a bevett vallások közé sorolta, csak egy állomás az unitarizmus hazai, európai beágyazódásában. Az unitárius egyház központja előbb Torda lett, majd Kolozsvár szilárdult meg centrumként, továbbá Székelykeresztúr emelkedett ki a népiskolák hálózatából. A kolozsvári unitárius kollégium könyvtára számos egykorú, 16–17. századi dokumentumot őriz, emellett a peregrináló diákok, a Lengyelországból menekültek könyveit egyaránt gyűjtötték, sőt nagy hangsúlyt fektettek az újságok megőrzésére is. A könyvtár híres könyvtárosaként működött a 19. században Brassai Sámuel és Kriza János. Budapest az unitarizmus történetében mind-

Dr. Keveházi Katalin

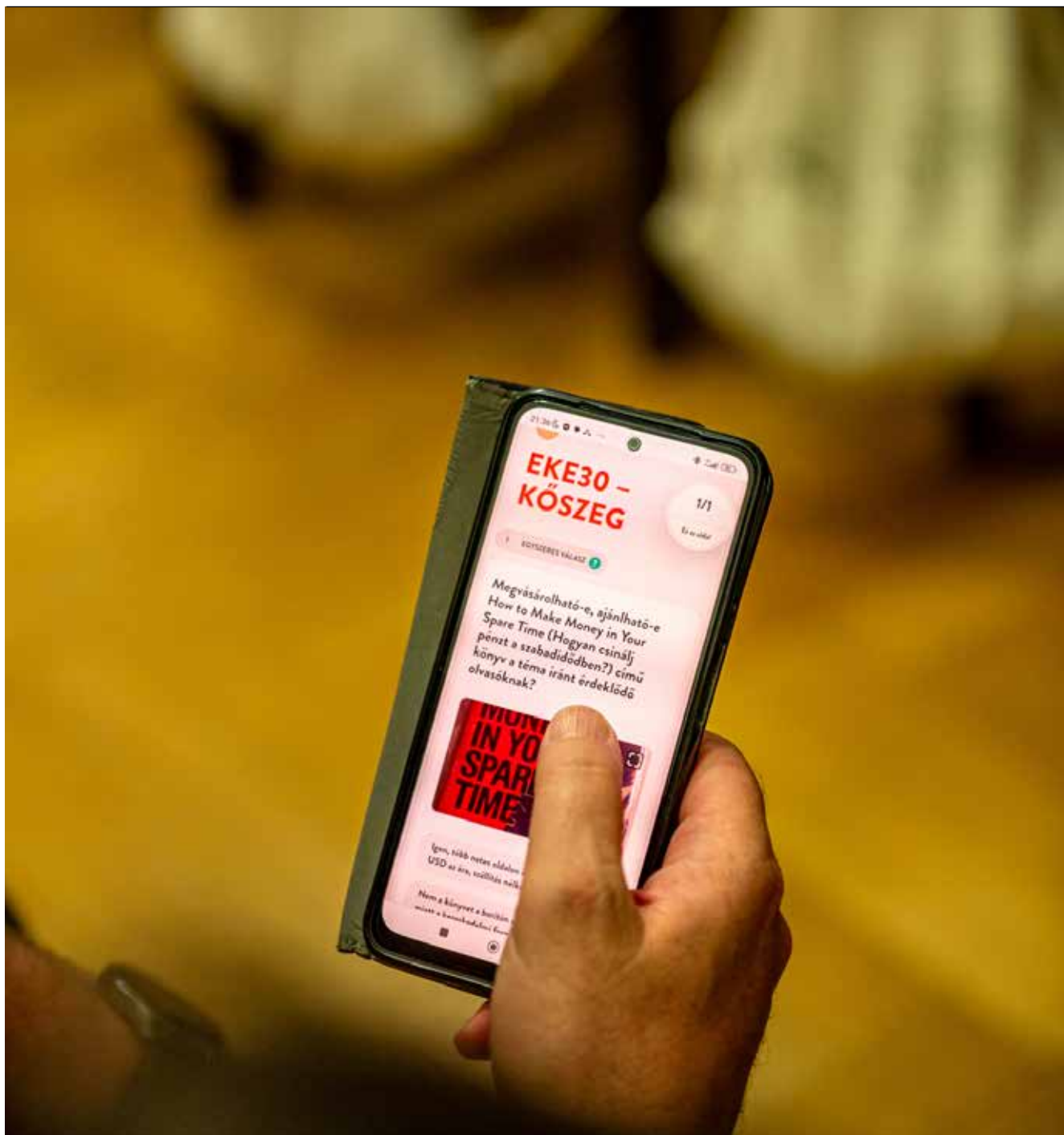

Dr. Schmelcz-Pohánka Éva

Béres-Muszka Ibolya

végig perifériája volt a kolozsvári egyházi központnak. A trianoni határok után a közigazgatási változások már a közös működést is ellehetetlenítették, így létrejött az Erdélyi és Magyarországi Unitárius Egyház. Ez utóbbiban 1971-ben alapult meg az önálló püspökség, amelynek így kényszerűen Budapest lett a centruma. Az így létrejövő centrum könyvtára mintegy 6800 kötetből állt, javarészt 19–20. századi, unitárius vonatkozású hagyatékokból származott. A 2012-es kolozsvári zsinat kimondta a két egyházrész egyesülését, és a Magyar Unitárius Egyház egységének a visszaállítását, s az egyház szellemi-lelki-történeti együttműködésének keretében szervezi meg a gyűjteményeit, így Budapest ma újra a kolozsvári központ perifériája.

A konferencia zárásaként a konferenciának helyt adó kőszegi evangélikus sziget gyűjteményeit tekintették meg a résztvevők **dr. Lackner Pál**, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatójának vezetésével. Elmondta, hogy Kőszeg ugyan perifériális helyzetben van az országon, az evangélikus egyházon belül, de lokális centrumként kiemelt jelentőséggel bír. Felhívta a figyelmet arra is, hogy az 1899-ben Kőszegen megépült felsőbb leányiskola az elsők között vállalkozott nőnevelésre, így nemcsak az evangélikusoknak, de az egész országnak példát adott.

Az iskolatörténeti kiállításon megtekinthettünk az egykori szaktantermet is. Lackner bemutatta a 2023-ban alapított Vasi Evangélikus Egyházmegyei gyűjtő-

levéltárát, ahova az egyházmegyei esperesi iratok mellett a vasi gyülekezetek iratai is bekerülnek, s mely – reményei szerint – más gyülekezetek számára például szolgálhat a kallódó, méltatlan körülmények között tartott iratokat megőrzéséhez.

A záró nap előadásai ráirányították figyelmünket egyházi gyűjteményeinkben őrzött kincseinkre, s ösztönzést adhatnak a mindennapi munkánkhoz.

BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA
Piarista Rend Magyar Tartománya
Központi Könyvtára

EKE 30

Az EKE fennállásának 30. évfordulóját is az EKE nyári konferenciáján ünnepeltük Kőszegen.

Szallj fel, Lufi
az EKE felhőkbe!
ez a

Szeretem ez a
közösséget,
erőt ad a lakmai
munkában, erőt, segítségét
a hívások, letele-
mezésük, letele-
sítésük érdekében.
Isten áldjon!
Szállj tovább!

2000-2001

30 EKE

KE
negotiable sumberi's
menguntungkan
tidak dapat
tawar, harga,
supaya, program

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülését 1994-ben alapították elődeink, idősebb kollégáink. Bár az évforduló az ősz folyamán lett volna igazán kerek, megünneplésére a nyári konferenciánkat választottuk, mert rendszerint akkor tudunk a legtöbbet és a legtöbb ideig együtt lenni. A huszonötödik évforduló szép, ünnepélyes és konferencia-előadásokkal, illetve ünnepi kiadvánnyal is emlékeztetett a múlt alkalmi óta eltelt időben a világjárvány miatt soványabb esztendőket tudhattunk magunk mögött, már ami a szakmai találkozásokra és olvasóinkkal, kutatóinkkal és egymással, tagkönyvtárainkkal. Az eltelt időszak nehézségei, viszonylagos eseménytelensége – azért csak viszonylagos, mert a belső építkezés, a háttérmunka kivételes lehetőségei is említésre érdemesek és fontos eredményt jelentenek, bár sokszor kevésbé látványosak – arra ösztönzött, hogy az éves konferenciánk hagyományaihoz illeszkedő ünnepi formát válasszunk. Így az EKE harmincadik születésnapját a kötetlen, baráti-kollegiális esti beszélgetésbe oltottuk bele.

A Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásával lehetőségünk nyílt arra, hogy ünnepi visszatekintésünkre a korábbi években kivételesen aktív, de már nyugdíjba vonult kollégáinkat is meghívjuk. Amikor elkezdtük összeírogatni, kik legyenek a meghívotti listánkon, a lehető legtermészetesebb módon olyanok nevei is felmerültek, akik bár nem dolgoztak egyházi könyvtárban, kollegiális segítségük mégis sokat jelentett, és elmaradhatatlan résztvevői voltak rendezvényeinknek.

Partnerszervezeteink közül jeles könyvtárak és könyvtári szervezetek képviselőit is meghívtuk ünnepünkre. Mindenkitől egy rövid történetet kértünk ajándékba. Azt reméltük, hogy az „oral history” (vagy emlékezetkutatás) szellemében és gyakorlatát követve olyan történeteket hallhatunk, amelyeknek szemtanúja, esetleg résztvevője volt meghívottunk, és amelyek vagy önmagáról, vagy valamelyik kollegáról, netán egy-egy emlékezetes eseményről szólnak – olyan történeteket, amelyekre egy hivatalos EKE-történetben nem bukkanhattunk volna rá, de kár lenne, ha feledésbe merülnének. A jó történetek ugyanis összekapcsolnak, mosolyt csálnak az arcunkra, megnevettetnek, de akár meg is tudnak hatni, netán ríkatni. Mindenféle hangulatú, hangvétellű személyes történetet kértünk azért, hogy az ifjabb kollegák felé fel tudjuk mutatni az EKE emberi arcát – hadd lássák, hogy nagyszerű elődeink voltak, de mindenekelőtt emberek és kollegák voltak egymás és az utánuk jövő nemzedékek számára is.

Az ünneplésre kiszemelt díszterem közös előkészítésére már a konferencia regisztrációs pultjánál egy lufi alakú, színes kartonpapírt adtunk a résztvevőknek azaz a kéréssel, hogy írjanak rá egy köszöntő vallomást, például arról, hogy mit adott az EKE a könyvtárának, mit adott az EKE személyesen neki vagy kollégáinak, milyen eredményekhez segítette hozzá az EKE őt vagy könyvtárát, és végül, hogy mit kíván az EKE-nek a következő 30 évre. A vallomásokból megható mini kiállítás állt össze, és a huszadik évforduló alkalmával megkezdett, kivételes kötésű emlékkönyv is előkerült, hogy további kézírásos bejegyzésekkel gazdagítsuk. 21 meghívót küldtünk, és 7-en fogadták el meghívásunkat. Többben, akik nem tudtak eljönni, írásos üzenetet küldtek, amelyeket örömmel osztottunk meg

a konferencia résztvevőivel. Mivel mindenképpen közösségi együttlétet terveztünk, a résztvevőket kis székközösségeket alkotó módon ültettük le, az írásos vagy szabadon előadott megemlékezések, történetmesélés szüneteiben pedig játékokra invitáltuk őket, amelyben együttműködve, csapattagként kellett ügyeskedniük. A játékok közül a Brainbox korábbi kerek évfordulós EKE konferenciákon készült képekkel kapcsolatos kérdéseket foglalt magába, a puzzle korábbi EKE konferenciamappák képeit használta, és a kvíz a könyvtárosok műveltségét, ügyességét és tájékozottságát egyaránt tesztelte. Természetesen itt is majd minden kérdésben egy-egy EKE-ről szóló vagy hozzá kapcsolható információ volt elrejtve.

Az est hangulatát nehéz lenne visszaadni. A megszólalók egyedi bája, a történetek törékenysége, az érzelmek széles skálája, amelyeket nemcsak felidéztek, de meg is idéztek bennünk, hallgatókban, számomra megismételhetetlen eseménnyé, igazi ünneppé tették az estét. Szípkázó humor, szent önirónia, a hamisítatlan tehetség csillogása, a küzdelmes napok, hónapok, évek palástolatlan megvallása, női szempontok érvényesítésének nehézségei, az emberi és intézményi összekapaszkodás megannyi alkalma a megszólalók időnként remegő hangján lett örökre a mienk. És mivel a történetmesélés tényleg csak a szóbeli elmondásban hamisítatlanul az, ami, most csak egyetlen írásban hozzánk érkezett visszaemlékezést idézünk, a többi őrizze meg az ünneplők emlékezete.

BÁLINT ÁGNES

Tiszántúli Református

Egyházkerületi Gyűjtemények

EKE elnök

Köszöntő

Kedves Kollégák, szeretettel köszöntöm az ünneplő közösséget.

A 30 esztendő engem nem történetmondásra, hanem inkább prózai panegyricus írására serkentett arról, hogy a bibliai felszólítás „építse egyik a másikat” – hogyan valósult meg az EKE életében.

A szakmai szervezetek főként érdekvédelmi és szakmai kérdésekkel foglalkoznak – gyakran úgy intézményesülnek, hogy elvesztik a mozgékonyaságukat és a kreativitásukat. Az EKE elkerülte ezt a csapdát: az ökumenikus nyitottság, az egyházi könyvtárak nyilvánossá válásának az élménye és feladatai, a nehézségek közös legyőzése, és nem utolsósorban azok az elkötelezett egyházi könyvtárosok, akik többnyire már 1990 előtt védték és őrizték az egyházi gyűjteményeket – máig meghatározzák az EKE arculatát.

Nagy érték az ökumené és a lelkeség jelenléte az EKE életében. Persze voltak döccenők – de ezeket legyőzte a másik felekezet megismerésének az öröme, hogy megélhettük és megérthettük a tőlünk akár idegen lelkeségi megnyilvánulásokat is. Találkozásaink igazi lelki feltöltődést jelentettek. Ezt a folyamatot segítették a Szomszédolások, amelyekbe immáron bekapcsolódhatnak a világi könyvtárosok is.

Az egyházi és világi könyvtárak szakmai világa az évtizedek során összeért. Kezdetekben az egyházi könyvtárosok általában nagy műveltségű egyházi emberek voltak, de szorosabb értelemben nem szakemberek. Itt is voltak döccenők, hogy a felekezeteinken belül is elismertessük: hihetetlen értékeket kezelni csak felkészült könyvtári szakemberekkel lehet. Dolgoztunk a beiskolázásokért, szakmai napokat rendeztünk – eleinte a legfontosabb feladatról, az állományvédelemről, majd azokról az aktuális könyvtári szakmai kérdésekről, amelyekben éreztük hiányos tudásunkat. Figyeltük az olvasói szokások változásait, és átalakítottuk, ha kellett, a szolgáltatásainkat. Nagy íve van annak a fejlődésnek is, ahogyan a prioritásokat időről időre megváltoztattuk – az EKE a legnagyobb muzeális gyűjtemények után a felső-

oktatási és a kisebb, adott esetben modern könyvtárakat is befogadta. Egyre nagyobb együttműködés alakult ki a könyvtári-levéltári-múzeumi területek között. Ezzel párhuzamosan a tudományos műhelyek nagy lendülettel láttak munkához.

Leírhatatlan, mekkorát fejlődött 1994-hez képest az informatika. A régi munkatársak számítógépekkel kapcsolatos idegenkedésétől jutottunk el az integrált közös katalógusainkig, tudástárainkig, informatív honlapunkig. Csetlés-botlásaink után külön hőstörténetet lehetne írni a digitalizáció terén végzett munkáinkról.

A kapcsolataink is fejlődtek. Egy-egy EKE-elnökünk kitartó munkájának hála mind a minisztériumok, mind a világi könyvtárak ma már egyenrangú partnerként kezelik az egyházi könyvtárakat. Ennél is fontosabbnak értékelem azt a közvetítő szerepet, amelyet az EKE az egyházi könyvtárosok között játszott. Kezdetben egy-egy éves konferencián még külön-külön csoportosultak az egyes gyűjtemények, illetve felekezetek munkatársai. Csak egy-két elkötelezett ember munkálkodott az EKE működéséért. Ma már nem így van: felekezetközi barátságok alakultak ki, nem titkoljuk egymás előtt a nehézségeinket, tudjuk, kit kell felhívni, ha egy adott problémával találkozunk. Az EKE-feladatok elvégzésében is egyre többen vesznek részt.

Gyűjteményeink ma is általában kis létszámmal dolgoznak, ezért szükség van a rugalmasságra. Ha fel is oszthatóak a feladatok, továbbra is sokoldalú munkát kell végezni. Csak bátorítani tudom az egyházi könyvtárosokat, hogy kövessék az elődök jó példáját: ne csak jó szakmunkások, hanem nagy tudással rendelkező szellemi emberek is legyenek.

Kívánom, hogy Deo volente folytatódjék az EKE megújulása, és az újabb 30 év során továbbra is maradjanak az egyházi könyvtárosok „egymással egyetértésben”.

DR. HUBERT GABRIELLA
az EKE tiszteletbeli tagja

Dr. Boda Miklós

Dr. Löffler Erzsébet

Dr. Szabó Irén

Dr. Gáborjáni Szabó Botond

Az EKE leendő krónikája számára hadd örökítsem meg az esti műsorban résztvevők nevét.

Brainbox játék első, próbaforduló: VARGA-KOHÁRI MÁRIA (Váci Egyházmegyei Könyvtár)

MÁNYOKI JÁNOS (Országos Evangélikus Könyvtár, Budapest) e-mail-üzenetét felolvasta Balogh Ferenc

BODA MIKLÓS (Pécs) visszaemlékezése

Brainbox játék: VARGA-KOHÁRI MÁRIA

LÖFFLER ERZSÉBET (Egri Főegyházmegyei Könyvtár) visszaemlékezése

KURTA JÓZSEF (Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Könyvtára) e-mail-üzenetét felolvasta DR. TAMÁSI BALÁZS

Puzzle kirakó verseny: DR. KOVÁCS ÁRON (Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei)

DR. HUBERT GABRIELLA (Evangélikus Országos Gyűjtemény, Budapest) levelét felolvasta SZALAI KATALIN

KÖVÉCS ILDIKÓ (Gál Ferenc Egyetem Könyvtára, Szeged) levelét felolvasta STEMPELY IRÉN

Kvíz: TÖRÖK BEÁTA (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára, Budapest)

DR. GÁBORJÁNI SZABÓ BOTOND (Tiszántúli Református Egyházkerület Közgyűjteményei, Debrecen) visszaemlékezése

DR. SZABÓ IRÉN (Nyíregyházi Görögkatolikus Múzeum) visszaemlékezése

BÁLINT ÁGNES (EKE-elnök, Tiszántúli Református Egyházkerület Közgyűjteményei, Debrecen) visszaemlékezése

Köszönjük a részvételt, a történetmondást és a játékok előkészítését. Köszönjük a terem díszítését kecskeméti kollégáinknak.

EKE 30 – a színfalak mögött és előtt

Az egyházi szolgálat fegyelmet követel nemcsak a lelkipásztoroktól, hanem tőlünk, egyházi munkatársaktól is. Általában ilyen fegyelmeztettek, áhítattal teltek nálunk az egyes évfordulók, jeles alkalmak megünneplései is. Ritka pillanat, amikor azt lehet látni, hogy a társaság, munkatársi közösség felenged és önfeledten ünnepel. Jóleső érzés volt bennem, amikor az elnökség megkért, hogy segítséggel legyek az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének 30. évfordulója megünneplésének szervezésében. (Persze az elején lelkes mindenki, na meg szívesen is segít, később jön csak rá, hogy mit is vett egészen pontosan a nyakába.)

Sokszor, sok helyen elmondtam már, hogy nekem milyen sokat adott ez a közösség, a kollégák barátsága, a szakmai tapasztalatcserék, amelyeken keresztül annyi mindent kaptam nemcsak kezdő könyvtárvezetőként, hanem azóta is. Nem is volt kérdés, hogy nem maradhatunk ki most sem, hogy segítőként, támaszként és persze résztvevőként jelen legyünk. Annak ellenére, hogy kevés idő jut rá, de nagyon szeretem a kreatív dolgokat, ha nem könyvtáros lennék, akkor vagy virágboltban vagy dekoratőrként, lakberendezőként dolgoznék szívesen. El tudok veszni a részletekben, a színek harmóniájától egészen, mindenféle design-nal kapcsolatos dolog érdekel. Ez egy jó hobbi, szeretem böngészni a kreatív oldalakat és különféle technikákat, hogy elsajátítsam abszolút kezdőként a hajtogatás művészetét.

Jó volt belevetni magunkat a készülődésbe, igazi ki-kapcsolódás volt az a néhány délután, amikor hármasban leültünk és a könyvtár olvasótermében a nagy asztal körül hajtogatottuk a díszeket. Mi nők szeretünk vásárolni, ez is egy jó hobbi, így könnyen ment a díszes csomagoló anyagok, a lufi és egyéb kellékanyag összeválogatása, megrendelése is.

Kolléganőm mellett egy gimnazista diákunk is beállt nagy lelkesen a papírok hajtogatásába. Igazán élveztük, ahogy egy-egy kellék elkészült, boldogan mutogattuk egymásnak és a belépő olvasóknak, hogy milyen klassz díszet kreáltunk. Meglepetésnek szántuk, az más kérdés, hogy a helyi adottságok mit tettek

végül lehetővé, de a szívünk, lelkünk, szeretetünk benne volt ezekben a díszekben. Külön logisztika volt az elkészült remekművek célba juttatása, ehhez csak fél Magyarországot utazták körbe, de végül is kisebb gyűrdések és elengedések mellett sértetlenül megérkeztek Kőszegre. Igazi csapatépítő délután volt, amikor az elnökség „otthonmaradó” tagjaival igyekeztük felapplikálni az ajtófélfára vagy éppen az ablakra a dekorációinkat. A jelenlévő ünneplő közönség láthatta a végeredményt, de nem is igazán ez volt a fontos, hanem az, hogy együtt lehettünk, örülhettünk egymásnak egy kötetlen, fesztelen kellemes estén. Aki nem tudtak, vagy nem akartak eljönni, azoknak csak azt tudom írni, hogy sajnálhatják, nemcsak azért mert finom pezsgőből és tortából maradtak ki, hanem a játékból is, amelyet nagy büszkeséggel írok le: a mi csapatunk nyert meg.

Visszaulalnék arra, amivel kezdtem, jó, hogy ez az ünneplés most nem a megszokott keretek közé volt szorítva, egy kicsit másképp volt, hogy talán vidámabb és önfeledtebb volt. Azt látni, hogy egymásnak ismeretlen személyeket egy csapatba sorolt az élet, hogy mindenhol a vidám beszélgetés zaja hallatszik, szerintem minden erőfeszítést megért! Mi reformátusok ilyenkor csak három betűt szoktunk a végére írni: SDG. Kívánom, hogy sok ilyen szép alkalom legyen még egyesülésünk életében.

BÁN MAGDOLNA

Kecskeméti Református Egyházközség
Könyvtára és Levéltára

Tudósítás az MKE 55. vándorgyűléséről

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2024. július 17–20. között Szegeden tartotta 55. Vándorgyűlését, melynek címe: *A változás részei vagyunk: mi és MI.*

A program arra kereste a választ, hogyan tudunk kapcsolatot és egyensúlyt teremteni a 21. század technológiai újításai, legfőképp a mesterséges intelligencia, valamint a közösség (mi), a közösségi igények által vezérelt könyvtár, a kreatív, közösségteremtő könyvtárosok között. Hogyan segítheti a MI a könyvtárosokat céljaik elérésében, és milyen követelményeket, kihívásokat jelentenek számukra?

A megújult elnökség 2024-ben változásokkal, reformokkal rukkolt elő a könyvtárosok legnagyobb rendezvényén is. Olyan változásokkal, amelyek pozitívan befolyásolták a vándorgyűlés eddig megszokott menetét. Megszűnt a kisplenáris ülés, a nyitó plenáris ülésen viszont több előadást hallhattunk. Többek között Dr. Binszki József, Szeged alpolgármestere üdvözölte a vendégeket Szegeden „A tudás városában”, ahol minden 5. polgár egyetemista, és ahol 13 főiskolai könyvtár szolgálja a lakosokat. Gerencsér Judit, az MKE elnöke a kollégákat üdvözölve bemutatta az Egyesület új logóját és honlapját.

Megismerhettük a Kulturális és Innovációs Minisztérium Kultúráért felelős Államtitkárság Közgyűteményi Főosztályának néhány napja kinevezett új vezetőjét, Dr. Szende Lászlót, aki megköszönte elődje, Szóllás Péter eddigi munkáját. Megtudtuk tőle azt is, hogy egyelőre lekerül a napirendről a szakterületünket is érintő és sok vitát generáló, erősen központosító szándékú új kulturális törvény tervezete. A Nemzeti Kulturális Tanács ugyanis a nagyon is különböző területekre való tekintettel másfajta szabályozást látna elképzelhetőnek.

Prof. Dr. Sándor Klára, a Szegedi Tudományegyetem BTK Társadalomtudományi Intézet Örökség és Humán Információtudományi Tanszék vezetője a mesterséges

intelligencia széleskörű alkalmazási lehetőségei mellett felhívta a figyelmet annak esetleges veszélyeire is. Hangsúlyozta a MI feletti kontroll szükségességét, mert a szabadjára engedett technika könnyen életveszélyes fegyverré válhat. A könyvtárosnak olyan tudásvarázslónak kell lennie, aki segíti a felhasználót abban, hogy jól és jóra használja a MI-t.

Dr. Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója pedig bemutatta a nemzeti könyvtár digitalizáló tevékenysége nyomán a MEK+ első tizenkétezer elektronikus könyvét. A sokféle tematikájú művek elektronikus változatai a kötelespéldány szolgáltatás alapján készültek. Ezek a jogvédett kötetek minden hazai könyvtár számára zárt hálózaton keresztül, dedikált gépeken férhetők hozzá nyitvatartási időben.

Sikaláné Sánta Ildikó, a Somogyi Könyvtár igazgatója a vendéglátók nevében köszöntötte a jelenlévőket. Megtudhattuk, hogy a konferencia szervezése igazi csapatmunka volt. Szívüket-lelküket beleadva állították össze a kulturális, sport és városnéző programokat, és mindenben tevékenyen részt is vettek, legyen az idegenvezetés vagy kézműves foglalkozás. Igazi meglepetés volt, hogy kollégáik megmutathatták sokoldalúságukat. Ezt bizonyítja, hogy két szakmánkbeli hölgy kötetbemutatójára is sor került. Istók Anna a gödöllői városi könyvtár munkatársa, az MKE főtítkára *A szemérem határai* című könyvét, illetve az esztergomi Schmoltz Margit, aki eredetileg szintén könyvtáros, *Botticelli szerelmei* című kötetét ismerhették meg az érdeklődők.

Több eseményt a könyvtárosok produkciói színesítettek. Már a nulladik nap az alsóvárosi Havas Boldogasszony Templom koncertjén, aztán később a plenáris

ülésen is bemutatkozott a SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársaiból alakult mlsidore kórus. Az énekkar neve Sevilai Szent Izidorra utal, aki 1999 óta az információs tudás védőszentje. Újdonság volt, hogy a szakmai programok, (pl. helyi könyvtárak látogatása) már a nulladik napon elindultak, így a szekciók előadásai időben széthúzva folytak, lehetővé téve, hogy az érdeklődők több műhely munkájában is részt vegyenek. Új szekciók is alakultak, némelyek pedig összefogva, együtt tartották meg programjukat.

Az első napon ülésezett az Elnöki, a Jogi, összevonva a Könyvtárostánárok Egyesülete és a Zöld könyvtári szekció. Ekkor került sor a KIT Szakmai Műhelyre és a Könyvtári Intézet workshopjára.

A második nap délelőttjén a Csongrád vármegyei MKE szervezet, az Év fiatal könyvtárosa, a Zenei, közösen a Gyerekkönyvtári és Közkönyvtári, valamint a Műszaki és Múzeumi, illetve a Társadalomtudományi és Tudományos és Szakkönyvtári szekció ülésezett. Ekkor került sor céges workshopokra is. Aznap dél-

után is folytatta előadásait a Gyerekkönyvtári és Közkönyvtári szekció, valamint a Határon túli, Marketing és Mezőgazdasági, valamint a közösen a Helyismereti és Bibliográfiai szekció.

A kongresszuson a hagyományokhoz híven kiállítók népes sora is bemutatkozott, a kollégák pedig könyvtárlátogatásokon vehettek részt a város különböző bibliotékáiban, köztük a Gál Ferenc Egyetemen. Közélebről megismerhettük az egyetemi könyvtár különgyűjteményeit és informatikai, valamint digi-túrákon is „túrázhattak” az érdeklődők. A közkönyvtárosok pedig foglalkozásokat látogathattak a Somogyi Könyvtárban.

A szakmai programokat a hagyományokhoz híven érdekes kulturális programok, baráti találkozó és kirándulások színesítették. Volt szabadtéri táncbemutató, éjszakai toronylátogatás a Dómban és séta Szegeden,

a fények városában. A kirándulók 6 úti cél közül választhattak. Az egyik a ma kőolaj- és földgázbányászatról ismert Árpád-kori településre, Algyőre vezetett, ahol lehetőség volt egy kellemes sétára a Tisza árterében. Egy másik úti cél a szegedi nagytáj műemlék jellegű épületekben leggazdagabb faluja Kiszombor és a hajdan a hagymatermesztésről híres Makó volt, ahol a XX. század elején József Attila, Juhász Gyula és Móra Ferenc is élt és tevékenykedett, ma pedig a Makovecz Imre által tervezett épületeiről nevezetes.

Újabb útvonal Mórahalom és Ásotthalom felé vezetett, az utóbbiban Rózsa Sándor nyomaival találkozhattak a kirándulók. Népszerű volt az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark, ahol a Feszty-körkép tekinthető meg, valamint Sándorfalva, ahol Budai Sándor a Népművészet Mestere, citerakészítő és naiv festő tevékenységét ismerhették meg a résztvevők. Szabadkára az újonnan átadott vasútvonalon jutott el a kirándulók, ahol megcsodálhatták a település szecessziós épületeit.

Aki nem vállalkozott hosszabb utazásra, az 1879-es árvíz után újjáépült Szeged nevezetességeivel és legendáival ismerkedhetett meg.

A kirándulások során a résztvevők könyvtárakat is felkereshettek, betekintést nyerve kisebb-nagyobb községi vagy városi könyvtárak életébe.

A rendkívül tartalmas és újdonságokat is felvonultató vándorgyűlés Záró plenáris ülésén megtudhattuk azt is, hogy 2025-ben Debrecenben találkozhatnak az ország könyvtárosai.

DR. KÜHRNER ÉVA

Nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus
Hittudományi Főiskola Könyvtára

30 + 30 + 25 = Veszprém

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete XXV. Országos Konferenciáját *Könyvtár – Egyház – Helytörténet: Az egyházi könyvtárak szerepe a helytörténeti kutatásban* címmel 2024. augusztus 1. – augusztus 3. között Veszprémben rendezte meg együttműködve az Eötvös Károly Könyvtárral és az MKE Veszprém Megyei Szervezetével.

A 2023. évi székesfehérvári tanácskozáson – miután Veszprém átvette következő házigazdaként a stafétaként funkcionáló kódexet – rögtön megindult az ötletelés, milyen központi gondolat köré csoportosítsuk majd a konferencia előadásait. Mivel a veszprémi püspökség a legrégebbi magyarországi püspökségek egyike, így a kérdés szinte azonnal meg is oldódott: legyen egyháztörténet. És így is lett!

A 2024. évi szakmai találkozót Szalainé Bodor Edit, a MKE HKSZ elnöke nyitotta meg. Beszédében az idei kettős jubileumra hívta fel a figyelmet: 25. alkalommal gyűltek össze az ország különböző részeiből a helyismerettel, helytörténettel foglalkozó könyvtárosok, a társintézmények képviselői és a lokálpatrióta érdeklődők és majdnem napra pontosan 30 éve alakult meg a szervezet. A város képviselőjében Halmay Gábor önkormányzati képviselő, a Közjóléti Bizottság elnöke, a könyvtár nevében pedig Dr. Baranyai Tamás igazgató köszöntötte a résztvevőket.

A nap első előadását **Ásványi Ilona,** a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója tartotta *Az egyházi könyvtárak szerepe a helytörténeti munkában* címmel. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete korábbi elnöke elsőként kiemelte, hogy az EKE is 2024-ben ünnepli fennállásának 30 éves jubileumát, ami szintén különös aktualitást ad a tanácskozásnak.

A jubileumon kívül a két szervezet közös csomópontjának tekinthető még a MKE HKSZ V. Országos Találkozója, melynek Kiskunhalas és Kalocsa közösen adott helyszínt. A konferencia tematikája a helyhez illő volt: az egyházi könyvtárak és gyűjteményeik. A magyarországi egyházak helyzetét bemutató nyitóelőadást Dr. Gergely Jenő tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE) tartotta. Az angliai egyházi könyvtárakról szóló tájékoztatót Diana Dixon, az egyháztörténeti bibliográfiák helyzetéről készült összefoglalót Dr. Zombori István osztályvezető (Móra Ferenc Múze-

um, Szeged) jegyezte. A református egyház intézményeinek, gyűjteményeinek kulturális értékeiről Szabó Gábertől, a Bács-kiskunsági Református Egyházmegye esperesétől, az evangélikus egyházi intézmények értékeiről Káposzta Lajos József lelkész-esperestől, a Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmegye püspökhelyettesétől kaptak tájékoztatót a résztvevők. Második napon, „kihelyezett” programként, a kalocsai egyházi gyűjtemények megtekintése, a róluk szóló előadások szerepeltek (Boros István, Lakatos Andor). http://vfk.vfmk.hu/helyismeret/WWW/1998_kiskunhalas_kalocsa/index.htm

Közös pont Ásványi Ilona személye is, hiszen hasonló témában már tartott előadást a HKSZ felkérésére, a szervezet 15. Országos Konferenciáján Győrben, 2008-ban. (Ásványi Ilona: „Helyismereti gyűjtemények, helyismereti munka” egyházi könyvtárakban.) És ne feledkezzünk meg arról a tényről sem, hogy többen

mindkét szervezet munkájában részt vesznek, vagyis van átfedés tagjaink között.

Az EKE volt elnökének veszprémi előadása azt a tényt és tapasztalatot járta körül, hogy a helytörténeti kutatásban az egyházi gyűjtemények (könyvtárak, levéltárak, múzeumok) megkerülhetetlenek. E három intézmény, szakma, terület, – mely egy közös ősi intézményből vált három részre – együtt szolgálja a tudományos és helytörténeti kutatókat, a doktori iskolásokat és szakdolgozókat. Prezentációjában bemutatta, hogy miért érdemes a helytörténettel foglalkozó kutatóknak az egyházi könyvtárakat felkeresni.

Második előadóként **Dr. Berecz Ágnes**, a Dunamel-leki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteményének (Budapest) igazgatója, a Magyarországi Református Egyház Gyűjteményi Tanácsa elnöke mutatta be a református egyház kulturális intézményeit és a Ráday Gyűjteményt. A négy nagy gyűjtemény mellett (Pápa, Budapest, Sárospatak, Debrecen) felhívta a figyelmet a kisebb, egyházközségi vagy egyházmegyei fenntartású intézményekre is. Kitért arra is, hogy a rendkívül sokszínű forrásanyaggal, számos muzeális ritkasággal rendelkező egyházi intézmények regionális és felekezeti szinten – egyházkerület, egyházmegye, egyházi székhely, egyházi oktatási intézmény, szerzetesrend – hogyan kapcsolódnak a helytörténeti kutatásokhoz. Az előadás második részében a Ráday Könyvtár és Bibliamúzeum, valamint a Ráday Levéltár történetét ismertette. Az előbbi alapja a Ráday család főúri magánkönyvtára, az utóbbiban a család családi levéltára, más családi hagyatékok, továbbá az egyházkerület levéltári iratállománya kapott helyet.

A szünetet követően *A Historia Domus-ok, mint a köz- és helytörténet forrásai* címmel tartott rendkívül érdekes és élvezetes előadást **Nagy Géza Balázs** akolitus, segédpüspöki titkár (Váci Egyházmegye). A Váci Egyházmegyében a Historia Domus vezetését Waal-i és Sonnenthurmi gróf Migazzi Kristóf Bertalan Antal bíboros, bécsi hercegérsek, mint a Váci Egyházmegye örökös apostoli adminisztrátora 1773. XI. 16-án írta elő. Migazzi bíboros rendelete utalt a műfajra is: „*annales sive historiam ecclesiae et parochiae*”, tehát „az egyházközség és plébánia évkönyvét avagy történetét” mindenütt évről évre kellett vezetni. 1774. III. 21-én ezt a rendelkezést a Püspökség újra kiküldte azzal, hogy a tavaszi espereskerületi ülésen minden plébános mutassa be a megkezdett köteteket az esperes úrnak.

A kötetek vezetését ténylegesen tehát 250 éve, 1774 elején kezdték meg. Az egyházi téma mellett ez a jubileum is apropót szolgáltatott az elhangzott előadáshoz.

A tanácskozás első napjának végén ősbemutatóra került sor: a jelenlévők láthatták elsőként a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete 30 éves évfordulójára készült kisfilmet, majd átadásra került a két szervezet és Kertész Gyula özvegye által alapított Kertész Gyula Emlékérem. Az idei javaslattevő a MKE Bibliográfiai Szekció volt, így Takácsné Bubnó Katalin elnök ismertette a 2024. évi kitüntetett, Szőnyi Éva életútját.

A konferencia 2024. augusztus 2-án a zirci Ciszterci Műemlékkönyvtárban folytatódott. Első előadónk **Bittner Mónika**, a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár könyvtárosa arról beszélt, hogy az egykori kanonoki lakóházból átalakított könyvtár mintegy 60 ezres gyűjteményében külön figyelmet kapott a helyismereti gyűjtemény, amelyben javarészt a pécsi vonatkozású helytörténettel, valamint a Pécsi Egyházmegye történetével kapcsolatos nyomtatott elsődleges és másodlagos források kaptak helyet. Az állományban olyan egyedi dokumentumok is fellelhetők, melyeket más könyvtárakban nem lehet megtalálni. Az eredetileg nem könyvtári használatra szánt különgyűjteményi anyagokat – különös tekintettel a kis- és aprónyomtatványokra – teszik használhatóvá és kutathatóvá. Előadásának második részében a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár állományának legkülönlegesebb részét, a Klimó Könyvtárat és annak egyedi, ritka kincseit mutatta be. Ennek a témának is volt aktualitása, hiszen 2024-ben éppen 250 éve annak, hogy Klimó György 1774-ben megnyitotta Magyarország első nyilvános könyvtárát.

Kukkonka Judit, a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár osztályvezetője Somogyi Károly könyvtáralapító kanonok életét, pályáját ismertette. Az 1879-es nagy árvíz után a tudós, könyvgyűjtő pap felbecsülhetetlen értékű könyvgyűjteményét ajánlotta fel az újjáépülő Szeged javára. Ez a 43 701 kötet 140 év óta a Somogyi-könyvtár biztos alapja.

Ezt követően egy egyházmegyei jogú szerzetesi közösség munkájáról hallhattak az érdeklődők, akik tizenegy kis falu lelkipásztori ellátása mellett foglalkoznak helytörténeti kutatásokkal. **Dr. Sipos Imre** SJP szerzetes pap (Szent János Apostolról és Remete Szent Pálról Nevezett Közösség, Miklósi) előadásában kiemelte, hogy 32 éve szerkesztenek újságot *Magvetés* címen, amelyben falvaik jelen eseményeinek archiválása mellett múltidéző rovat is van, valamint könyvkiadásukkal közkinccsá tették Miklósi, Zics és Törökkoppány történetét és természeti értékeit. A szerzetesrend tagjai fontosnak tartják környezetükben az emlékeztető közeli történések rögzítését is. Idős híveikkel történet beszélgetések nyomán indítottak egy könyvsorozatot *Életsorsok a XX. században* címmel.

A szünetet követően **Parti Csaba**, a Jászberényi Városi Könyvtár munkatársa a zsidó múlt emlékeit mutatta be saját településén, alátámasztva a konferencia azon vállalását, hogy többféle felekezetnek ad bemutatkozási lehetőséget. Speciális helyzet adta a jászberényi projekt „ötletét”, hiszen az egykori zsinagóga helyén áll a városi könyvtár: a könyvtár épülete megidézi az egykori zsinagóga épületét, amely tavaly óta virtuális formában is megtekinthető. (<https://tinyurl.com/27zd6hpx>)

A kihelyezett ülés utolsó etapjaként **Németh Gábor**, a zirci intézmény igazgatója tartott előadást *Ciszterci szerzők helytörténeti munkái* címmel. A műemlék-könyvtár sok doktori dolgozatot, sőt, díszes oklevelet őriz állományában a szerzetesrend tagjaitól. Számos tudományterületen lehet ciszterci szerző (például Horváth Cyrill, Kalocsay Alán, Mihályffi Ákos, Piszter Imre, Platz Bonifác, Rajeczky Benjámin, Szabó László Vilmos, Szvorényi József) művével találkozni. A helytörténeti munkák szorosan kapcsolódnak a rendtörténeti kutatásokhoz, hiszen egy-egy apátság története magába foglalja a monostor mellett kialakuló település történetét is, de megkerülhetetlen a távolabbi birtoktestek históriája is az egész „kép” megrajzolásához.

Az emlékkönyvtár megtekintése után a résztvevők ellátogattak Bakonybélbe, ahol a Szent Maurícius Monostort tekintették meg **Toókos Péter**, vagyis János testvér vezetésével, majd rövid kirándulást tettek a Borostyán-kúthoz.

A tanácskozás harmadik napja a helyi könyvtár és a helyi értékek bemutatásáról szólt.

Az országos találkozó nagy érdeklődés mellett, remek hangulatban, tartalmas programokkal zajlott, amit a konferencia után megfogalmazott pozitív vélemények is alátámasztottak. Az Eötvös Károly Könyvtár munkatársai kiváló szervezőknek és közvetlen, figyelmes vendéglátóknak bizonyultak. Veszprém 2024-ben – 2005 után – immár második alkalommal adott helyt az országos tanácskozásnak. Köszönjük!

SZALAINÉ BODOR EDIT

MKE HKSZ elnök

fotók: Eötvös Károly Könyvtár és Szabó Andrea

Népszerű nyári táborok a DRETGY intézményeiben

A Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek Könyvtárában és a Pannonia Reformata Múzeumában az idei nyáron 4 héten át tartottunk különböző tematika köré épített, rendkívül sokoldalú, kreatív táborokat. Az idei évben újdonság volt a Könyvtár TINciálé tábora, melyre inkább a felsős korosztályt hívo gattuk.

Célunk az volt, hogy megismerkedjenek a tábor résztvevői többek között az intézmény könyvritkaságaival, a kódexkészítés, a papírmerítés, a kalligrafikus írás rejtelmeivel és szépségeivel, kinyissuk számukra a könyvtár különleges és értékes világát.

A Múzeum első heti táborába immár hagyományosan a kis „céhinasok” nyertek felvételt, akik a régi mesterségek munkafolyamataiba kóstolhattak bele. Így például a fazekasok, a vesszőfonók, a kötélkészítők, a bőrművesek, a bútorfestők, az ötvösök és a kovácsok kétezzi munkáját próbálhatták ki, saját mestermunkát készítve.

Az idei művészeti alkotótáborunkat *Merj hibázni, tanulj belőle!* címmel hirdettük meg, melyben a művészi alkotás nem megszokott, de annál izgalmasabb és kreatívabb formái kerültek fókuszba. A hét során a különböző papírok újrafelhasználásával, a rendhagyó könyvkészítés, a „meseszövés”, a meseillusztrációk készítése során egyedi művészi alkotások születtek.

A tematikus hetek sorát a minden évben legnépszerűbb *Egyiptomi felfedezők* tábora zárta. Az Egyiptomban jelenleg is folyó magyar ásatás helyszínére szóló beszállókártya egy képzeletbeli utazásra repítette a 25 fős csapatot. A valós élményeken alapuló tematika

Hori titkaiba, a mumifikálás, a kanópusz edények, az egyiptomi ábrázolásmód, a természetes színek, az ásatás mindennapi munkafolyamataiba (régészet, leletválogatás, osztályozás, leltár) vonta be a gyermekeket. A kalandozások érintették a nagy ókori vallási helyszíneket (Karnak, Luxor), azok templomépítészét, és misztikus, hiedelmekkel teli vallási szokásaikat. Az egyes témákat az „egyiptomi kézművesek” munkái tették maradandóvá.

Táborainkat hétről hétre kiállítással, családi délutánnal, az egyiptomi tábor kvízzjátékkal és gyermekek általi családi tárlatvezetéssel zártuk. Hála és köszönet azért a sok áldásért, amelyet a minőségi foglalkozások és a hiteles élményátadás érdekében egyrészt külsős szakemberek bevonásával, másrészt a DRETGY munkatársaink aktív részvételével, harmadrészt a szülők és gyermekek felénk tanúsított érdeklődése által közösen élhattünk meg.

HALÁSZNÉ KAPCSÁNDI SZILVIA
Dunántúli Református Egyházkerület
Tudományos Gyűjteményei

